

**RESCUR: SZÖRFÖZÉS A HULLÁMOKON - Máltától a
Hidegvölgyig**
**A RESCUR nemzetközi rezilienciafejlesztő tanterv romániai magyar
tannyelvű adaptációja – egy roma etnikumú osztályban való
alkalmazás tapasztalatai**
DOI : 10.46522/S.2025.ed.6

LAZSÁDI Csilla PhD

Babeş-Bolyai University, Faculty of Psychology and Education, Institute of
Pedagogy and Applied Didactics
csilla.lazsadi@ubbcluj.ro

TÁLAS Ferenc

Romulus Guga Gymnasium, Szivárvány School, Târgu Mureş
talasferenc@yahoo.com

**Abstract: RESCUR: SURFING THE WAVES – From Malta to Hidegvölgy. The
Hungarian-language adaptation of the international RESCUR resilience
curriculum in Romania– Experiences from its implementation in a
Roma-ethnicity classroom**

This study explores the adaptation and pilot implementation of the RESCUR – “Surfing the Waves” international resilience curriculum in a Hungarian-language classroom in Romania, focusing on socio-economically disadvantaged Roma students. The implementation took place in six classrooms with a significant presence of Roma students. The study provides a brief overview of the general experiences and presents in detail the results from one segregated urban classroom. Roma students encountered challenges related to limited vocabulary, oral learning traditions. Mindfulness, storytelling, drama, and multisensory activities were adapted to the student’s developmental needs, while parental engagement required classroom-supported alternatives. In the highlighted classroom, activities such as storytelling, puppetry, and silent activities were already familiar to the children and therefore did not pose difficulties. However, the use of printed materials and the completion of home assignments proved unfeasible due to the low reading comprehension skills of both children and parents, as well as their limited engagement with school-related tasks. The study highlights the importance of cultural and linguistic adaptation, simplified activities, and active collaboration within teachers and families.

Key words: *socio-emotional learning; resilience; disadvantaged children; Roma students; curriculum adaptation.*

Bevezetés

A szocioemocionális készségek fejlesztése és a reziliencia, mint a kihívásokkal és stresszhelyzetekkel szembeni adaptív megküzdés képessége, kiemelt szerepet kap a gyermekek mentális egészségének támogatásában. A RESCUR – *Surfing the Waves* (Cefai és tsai, 2015, 2022) egy olyan átfogó, nemzetközi tanterv, amely az óvodás és általános iskolás korú gyermekek szocioemocionális kompetenciájának fejlesztésére fókuszál, kiemelt figyelmet fordítva a hátrányos helyzettel iskolát kezdő gyermekek rezilienciájának megerősítésére. A RESCUR név a *resilience* és a *curriculum* szavak összevonásából ered. A program célja, hogy előmozdítsa a gyermekek pozitív társas viselkedését, mentális jóllétét és tanulási motivációját, közvetetten pedig, hogy csökkentse az iskolán belül a társadalmi egyenlőtlenségeket, a korai iskolaelhagyást, az iskolai bántalmazást. Bár nemzetközi szinten nagy népszerűségnek örvendenek az igazoltan hatékony szocioemocionális fejlesztő programok (pl. *PATHS*, *Second Step*, *RESCUR*), Romániában gyermekcipőben jár az ilyen programok ismerete és alkalmazása, magyar nyelven különösen. A RESCUR lefordítása és adaptálhatóságának a vizsgálata ezt a hiányt hivatott betölteni, a jelen tanulmány pedig egy olyan alkalmazás kihívásairól reflektál, amikor az osztály egésze halmozottan hátrányosan helyzetű tanuló, bemutatva egy pedagógus reflexióját, aki szegregált roma közösségben tanít.

A reziliencia tanterv nemzetközi háttere és magyar nyelvű adaptációja

A RESCUR tanterv egy 2012 és 2015 között megvalósított Comenius program keretében jött létre, a Máltai Egyetem koordinációjával, valamint a Zágrábi Egyetem, Krétai Egyetem, Páviai Egyetem, Lisszaboni Egyetem és Orebro Egyetem együttműködésével (Cefai és tsai, 2015, 2022). A tanterv első, 2015-ös tesztelése óta a programot 12 nyelvre fordították le, és legalább 17 országban alkalmazzák. A tanterv legújabb kiadása 2022-ben jelent meg.

A program magyar nyelvű fordítása a 2024/2025-ös tanévben vált elérhetővé, Winkler Zsófia (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyarország) és Lazsádi Csilla (Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Románia) gondozásában. A magyarországi és erdélyi magyar pedagógusok számára 2024 szeptemberében szakmai képzés valósult meg, dr. Carmel Cefai, a projekt máltai koordinátorának vezetésével. Ezt követően Maros és Hargita megyei pedagógusok részvételével el is indult a RESCUR tanterv romániai magyar nyelvű pilot programja. Érdemes megemlíteni, hogy a program román nyelvű verziója már korábban, 2018-ban elkészült, és 2018–2021 között képzések is zajlottak. A román nyelvű bevezetés azonban a koordináló intézmény, a romániai Neveléstudományi Intézet (Institutul de Ştiinţe ale Educaţiei) megszűnésével félbeszakadt.

A reziliencia tanterv felépítése és tartalmi elemei

A RESCUR tananyag öt kézikönyvből áll, melyek három életkori csoportra (óvodáskor: 4–5 év; korai általános iskolai évek: 6–8 év; késői általános iskolai évek: 9–11 év) szólnak. A tantervet kiegészíti egy pedagógusokat, valamint egy szülőket segítő útmutató. A tananyaghoz tartozó pedagógusi eszköztár részei: tanári értékelőlapok, tanulói önértékelési listák, valamint szülők bevonását segítő, otthon elvégezhető feladatok.

A tananyag középpontjában a spirális tantervszervezés áll: minden életkori szinten ugyanazok a fő témakörök jelennek meg, az adott korosztály fejlettségéhez igazítva.

A tanterv hét fő témakört foglal magába, amelyek a következő területeket célozzák meg:

1. Kommunikációs készségek fejlesztése
2. Egészséges kapcsolatok kialakítása és fenntartása
3. Fejlődésorientált gondolkodásmód
4. Öntudat és autonómia fejlesztése
5. Erősségek felismerése és hasznosítása
6. Élethelyzeti kihívásokkal való megküzdés
7. Társadalmi részvétel erősítése

Minden témakör altémákra és további alegységekre tagolódik, amelyekhez konkrét tanulási tervek tartoznak, két nehézségi szinten (alap- és haladó szint). Például a korai iskoláskorra kidolgozott tanterv összesen 38 tanulási tervet tartalmaz, mindkét szinten. A pedagógus a gyermekcsoport életkori és fejlettségi sajátosságaihoz igazítva választhatja ki a megfelelő szintet. A RESCUR tananyag felépítése lehetővé teszi, hogy heti rendszerességgel, a tanév egészére kiterjedően, strukturált módon valósuljanak meg a rezilienciafejlesztő foglalkozások.

A foglalkozások a következő tevékenység típusokat tartalmazzák: mindfulness gyakorlat, történetmesélés és/vagy bábozás, multiszenzoros tevékenységek, fejlesztő játékok és beszélgetések. A tanterv támogatja a kreatív és művészeti tevékenységek beépítését, valamint a kooperatív technikák alkalmazását.

A program módszertani keretének megértése érdekében röviden bemutatjuk a kommunikáció témakört és egy mintafoglalkozást. A kommunikációs készségek fejlődése érdekében a gyermekek a főszereplő mókus és süni, illetve más meseszereplők társaságában gyakorolhatják például a figyelmes hallgatást, az odafigyelést a mások nonverbális jeleire és a saját testük jelzéseire, a közös problémamegoldás módjait és lehetőségeit, azt, hogy tiszteljék a saját és egymás határait, azt, hogy álljanak ki önmagukért, másokért, a helyes döntésért. A Kiállni önmagunkért altémában az első tevékenység rutinszerűen mindfulness gyakorlattal indul, majd a központi beszélgetés egy mese készíti elő, (címe: Sherlock aludni akar, Zelda pedig játszani), amely modellt nyújt a felmerülő konfliktushelyzetekhez. A mesét követően a kézikönyvben javasolt kérdések alapján beszélgetés zajlik a felmerült érzelmek és helyzetek elemzésére. Csoportos aktivitás következik: a gyermekek kiscsoportokban cédulákat húznak, melyeken különböző másságokkal élő gyermekek szerepelnek. Feladatuk, hogy

megneveznék azokat az érzelmeket, amelyeket szerintük az általuk képviselt személy tapasztalhat. Ezután egy kijelölt tanuló a csoportból bemutatkozik a cédulán szereplő gyerek nevében és megfogalmazza az érzelmeit. A pedagógus segít megfelelő – asszertív- módon elmondani az érzelmeiket. Ezt követően a gyermekek saját üzeneteket fogalmaznak meg az én-közlés strukturált mondatszerkezetét kiegészítve: „Mikor [...], [...]-nak/nek érzem magam. Azt szeretném, ha [...]”. A tevékenységet egy játék zárja. A foglalkozás végén az otthoni gyakorlást segítő, kitölthető üzeneteket tartalmazó lapok kerülnek kiosztásra, mely a gyermek és a szülő közös gyakorlását támogatja az érzelmeik helyes kifejezésében.

Bár a program számtalan feladatot kínál, kellő rugalmasságot biztosít a pedagógusok számára: a tanterv alapelveit követve lehetőség van egyéni ötletek, módszertani eljárások integrálására is.

A RESCUR integrálhatósága a romániai tantervi rendszerbe

A romániai alaptanterv kedvező környezetet biztosít a program bevezetéséhez, különösen az előkészítő és 1–2. évfolyamokon oktatott *Személyiségfejlesztés* tantárgy keretében.

Az Oktatásügyi Minisztérium által 2013-ban elfogadott tanterv három alapképesség fejlesztését tűzi ki célul:

1. Önismeret és pozitív énkép kialakítása
2. Érzelmek kifejezése és szabályozása társas kontextusban
3. Tanuláshoz szükséges attitűdök és készségek fejlesztése

Ezek a célok teljes mértékben összhangban állnak a RESCUR által megfogalmazott kompetenciákkal, mint például a pozitív szociális viselkedés előmozdítása, a tanulmányi elköteleződés és motiváció erősítése, valamint a mentális egészség és jóllét támogatása – különösen a veszélyeztetett csoportok esetében.

A RESCUR erdélyi alkalmazásának kihívásai hátrányos helyzetű gyermekek körében

A RESCUR tanterv különös tekintettel van a hátrányos helyzetű gyermekek integrálására (Cefai és tsai, 2022). Romániában a legtöbb szempontból veszélyeztetett és marginalizált csoport a roma etnikumhoz tartozó gyerekek köre. A roma gyermekek hátrányos helyzetét gyakran a szegénység, az alacsony iskolázottság (szülői szinten) és a társadalmi kirekesztés egyidejű fennállása támasztja alá. A romániai, és azon belül az erdélyi roma közösségek oktatási kihívásait a kutatások szerint az alábbi sajátosságok jellemzik.

A romániai oktatás egyik legnagyobb kihívása a de facto iskolai szegregáció állandó jelenléte (Varga, 2022). Bár a törvény tiltja, a roma gyermekek jelentős része etnikailag homogén osztályokba vagy iskolákba jár, amely gyakran a lakóhelyi elkülönülés vagy a nem-roma szülők igényei miatt alakul ki. A kutatások ezekben az iskolákban gyakran

rosszabb infrastruktúrára, néhol alacsonyabb oktatási minőségre mutatnak rá, ami közvetlenül hozzájárul a gyengébb tanulmányi eredményekhez. Ezt a kihívást felerősítik a kulturális és nyelvi akadályok. A roma közösségekben magas az írástudatlanság aránya (Rotaru, 2019). Ennek hátterében ott állnak a szülők alacsony iskolázottságából fakadó szövegértési nehézségek, illetve az a kulturális diszkontinuitás, amelyben a roma közösség orális hagyományai ütköznek az iskola írásbeliség-centrikus tantervével (Patache és Negurita, 2020).

A romániai roma gyermekek mindössze 27%-a vesz részt óvodai nevelésben, ami megerősíti a hátrányt az iskolakezdéskor. Gyakori az évismétlés. Az intézményesített oktatás végén a korai iskolaelhagyás aránya magas Romániában (16,6%) az európai átlaghoz képest (9,5%), de már 5-8 osztályban kiemelkedően magas (1,6%), ez elsősorban a roma gyermekeknél jellemző (Rotaru, 2019, Európai Tanács, 2024). A lányok esetében ehhez gyakran hozzájárul a korai házasság (Velentza, 2020), de a roma fiúk között is sok az iskolaelhagyók száma.

A RESCUR curriculum, az inkluzív és reziliencia-fókuszú megközelítésével, potenciálisan értékes eszközt jelenthetne a gyermekeket érő előítéletek és diszkrimináció kezelésében, valamint a társadalmi beilleszkedési nehézségek enyhítésében, azáltal, hogy támogatja a szociális és érzelmi fejlődést egy kulturálisan alkalmazkodó keretben.

A pilot kutatás bemutatása

A RESCUR nyugat-európai, észak-európai, déli és délkelet-európai országok nemzetközi együttműködésével jött létre (Cefai és tsai. 2015). A kutatás kérdése az, hogy alkalmazható-e és bevezetése hogyan valósítható meg a mi kelet-európai régióknak sajátosan hátrányos csoportjával, a roma gyerekekkel. Vizsgálódásunkban kimondottan a program alkalmazásának helyi adottságaira, lehetőségeire és nehézségeire térünk ki.

A RESCUR képzésben résztvevő 20 erdélyi pedagógus közül 11 fő alkalmazta is a tantervet a 2024/2025-ös tanév során. A program bevezetésében résztvevő tanulók előkészítő, első és második osztályos évfolyamokon tanultak vagy összevont osztályban, és rendkívül heterogén szociokulturális háttérrel rendelkeznek. A résztvevő osztályok közül hatban legalább 3 roma gyerek tanul, ezek közül két osztályban a gyermekek teljesen szegregált körülmények között működnek, egyik rurális, másik városi környezetben. Tanulmányunkban ez utóbbi kerül részletes bemutatásra a tanító tapasztalatán keresztül, saját résztvevői megfigyelései és narratív naplója alapján.

Az adaptáció tapasztalatait egy publikálás folyamata alatt levő kutatási beszámoló részeredményeinek rövid összefoglalásával vezetjük be (Winkler, Lazsádi és Zsolnai, In press) melyben a pedagógusokkal és a tanulókkal készített kérdőívek, a szülőkkel és gyerekekkel folytatott fókuszcsoportok szolgáltatott adatokat. A referált kutatásban magyarországi adatok is feldolgozásra kerülnek, de fontos megjegyeznünk, hogy olyan

osztályok, ahol legalább 3 roma gyerek tanul, csak a Romániai mintában szerepelnek, tehát a roma etnikum körében alkalmazott programra vonatkozó adatok az erdélyi mintát jellemzik.

A RESCUR alkalmazása roma többségű osztályokban – részeredmények (Winkler, Lazsádi és Zsolnai, In press)

A pedagógusok beszámolóí alapján, bár a roma gyermekek nagy érdeklődéssel várták az alkalmakat, a nyelvi és kulturális sajátosságok miatt a tananyag egyes részei nehezen voltak érthetőek a szocioökonómiailag hátrányos helyzetű tanulók számára.

A feladatok gyakran túl elvont fogalmakat tartalmaztak, amelyek megértése különösen nehéznek bizonyult azoknak a gyermekeknek, akiknek szűkebb a szókincs vagy korlátozottabb az érzelmi kifejezőkészsége. A pedagógusok szerint ezek a diákok nehezebben kapcsolódtak be a történetmesélésbe és a beszélgetésekbe, noha a fókuszcsoportokban a gyermekek arról számoltak be, hogy kifejezetten szerették a történeteket, különösen, ha bábokkal kísérték őket. A bábok használata minden visszajelzés szerint fokozta a gyermekek bevonódását és kötődését a szereplőkhöz. A mindfulness gyakorlatok alkalmazásában is nehézségekbe ütköztek a pedagógusok: a gyermekek furcsának találták, gyakran ellenállást tanúsítottak: nevettek, rendetlenkedtek, de ebben többnyire hasonló fogadtatásra találtak a pedagógusok más osztályokban is.

A szülői bevonás a hátrányos helyzetű, köztük roma családok esetében szintén korlátozott volt. A Szülői útmutató és a hazavihető feladatlapok ezen osztályok nagyrésztében nem volt használható a szülői írástudatlanság gyakorisága miatt, máskor elvesztődtek a feladatlapok vagy előfordult, hogy testvérek által, oda nem illő szavakkal kitöltött lapok érkeztek vissza. Azokban az osztályokban, ahol mégis sikerült az otthoni feladatokat megvalósítani, a pedagógusnak következetesen kérnie kellett az együttműködést és a szülők számára folyamatosan segítséget nyújtott. A fókuszcsoportban több alacsony iskolázottságú szülő jelezte, hogy a feladatokat csak a tanító segítségével tudta értelmezni, akik motiváltak voltak, azok gyakran felhívták a tanítót vagy összeültek a szomszédokkal, hogy megértsék a teendőt. Ezen szülők szerint azok az otthoni feladatok voltak élvezetesek és hasznosak, amelyek gyakorlati tevékenységeket kértek vagy a pedagógus átalakította számukra (pl. közös uzsonnakészítés a gyerekekkel). Az ilyen, mindennapi élethez kötődő feladatok segítették leginkább a roma családok bevonását.

A RESCUR megvalósításának tapasztalata második osztályban, hátrányos helyzetű, szegregált körülmények között tanuló roma gyermekek körében (Tálas Ferenc tanító beszámolója)

Egy pedagógus szerepköre jóval túlmutat a tudásátadás keretein. Folyamatosan reflektál a saját pedagógiai elképzeléseire és kutatja a módszertani megújulás

lehetőségeit. Lényeges, hogy e kutatási térképben a pedagógus mindig nyitott legyen az innovatív pedagógiai megközelítésekre, hiszen az új módszerek alkalmazása nem csupán a tanulói teljesítmény optimalizálását helyezi előtérbe, hanem a tanulói élmény és motiváció erősítését is szolgálja, ami hosszú távon hozzájárul a pozitív tanulási attitűdök kialakításához. E folyamatban tehát egyidejűleg van jelen a pedagógus szakmai identitásának fejlődése, valamint a tanulási-tanítási folyamat minőségének folyamatos javulása. Ennek az ideának mentén volt alkalmam találkozni a témában megjelölt RESCUR módszer tanulmányozására és egy szeletének az alkalmazására a pedagógiai munkám során.

Mielőtt azonban bemutatnám e módszer lehetőségeit és alkalmazhatóságának vetületét néhány gondolat erejéig ismerjük meg azt a tanulói környezetet, amelyben dolgozom. Iskolám (Szivárvány Iskola) a város egyik peremterületén található, amely a marosvásárhelyi Romulus Guga Gimnázium magyar tagozataként szerepel, ahová nehéz szociális körülmények között élő roma gyerekek járnak. Osztályom tanulói a marosvásárhelyi Hidegvölgy szegregált „lakótelepülésén” élnek, mely infrastrukturális szempontból alulfejlett, nem rendelkezik az alapvető, az élet normalitásához szükséges alapdolgokkal sem. Szociális hátterük szegényes: rossz lakhatási körülmények, hiányzó infrastruktúra (víz-és áramellátás), hiányzó erőforrások (ruházat, táplálék). Az osztályra nagyfokú nyitottság jellemző, különös tekintettel az oktatás és nevelés területén. Az osztály belső struktúráját tekintve megfelelő csoportdinamikával és csoportkohézióval találkozhatunk. Természetesen mindez hosszú folyamat eredménye, azonban az érthetőség kedvéért lényeges e szempontot említeni, ugyanis a folyamatos pedagógiai munka eredményeként fejlődés figyelhető meg náluk. Ennek alapvető eleme, hogy igyekszem megfelelő tanulási környezetet teremteni a tanuló osztály számára. Az osztályommal folytatott pedagógiai munkám arra összpontosít, hogy az oktatói feladatokon túlmenően minél nagyobb arányba igyekszem becsempészni azon nevelő jellegű programokat, melyek a tanulók személyiségfejlődésében fontosnak ítélek. Ehhez kapcsolódik az a kísérleti jelleggel létrejött nemzetközi projekt – RESCUR- Surfing the waves – melyben az osztályom és jómagam is részt veszünk.

Pedagógiai munkám fontos része, hogy folyamatosan jelenlévővé váljon a szakmai tovább fejlődés lehetősége, így rendszeres résztvevője vagyok szakmai továbbképzéseknek, konferenciáknak, műhelymunkáknak, ahol lehetőség adódik új módszerek elsajátítására, kapcsolatokat teremtésére és a tanítás során szerzett tapasztalataim összegzésére és tovább gondolására. Ennek eredményeként jutottam el a RESCUR program megismeréséhez, melyben először egy szakmai képzésen vettem részt egy training workshop keretében a L-Universita Malta Center of Resilience & Socio-Emotional Health szervezésében, melynek témája: *RESCUR - Surfing the Waves. Promoting resilience in school children* volt.

A program elsődlegesen a pedagógusok továbbképzésére fókuszált, majd alkalmazhatóságának lehetőségét kínálta a pedagógiai munka során. A program célkitűzésében a következőt olvashatjuk: „A RESCUR - Szörfözés a hullámokon című

projekt a mai európai gyermekek társadalmi, kulturális és gazdasági kihívásaira hivatott választ adni. Egy rezilienciatantervet mutat be az európai óvodák és általános iskolák számára, hogy elősegítse a korai iskolaelhagyás, az iskolakerülés, az iskolai kudarc, a társadalmi kirekesztés és a mentális egészségügyi problémák kockázatának kitett gyermekek tanulmányi, érzelmi és szociális fejlődését, többek között azáltal, hogy biztosítja számukra azokat a kulcsfontosságú eszközöket, amelyek leküzdhetik fejlődésük akadályait, miközben erősségeikre összpontosítanak” (Cefai és tsai. 2022, 9. o.). Egy másik nagyon fontos jellemvonása e programnak, hogy: „Európában a kiszolgáltatott gyermekeket, például az etnikai kisebbségekből származóakat, menekülteket és speciális oktatásban részesülő gyermekeket, vagy azokat, akik alapvető erőforrásokat nélkülöznek [...] Arra törekszik, hogy kialakítsa és megerősítse a kognitív, társas és érzelmi kompetenciáikat, felvértezve a gyerekeket arra, hogy erősségeiket ne csak a kihívások leküzdésére használják fel, hanem a tanulmányaikban, valamint a szociális és érzelmi területeken” (Cefai és tsai. 2022, 18. o.). E széleskörű lehetőség tehát alkalmat adott arra, hogy kíváncsian forduljak a program kínálta lehetőségekhez. Hogy miért? Elsősorban azért, mert olyan közegre fókuszál, mely esetemben validnak mondható, másodsorban pedig a pedagógiai munka színesebbé tételére adott alkalmat. Azonban mindehhez hozzá kell tennem azt is, hogy e program teljeskörű megvalósítása és alkalmazása esetében nem volt lehetséges több szempontból sem, de pár szegmensét sikeresen lehetett alkalmazni.

Nézzük, hogy hogyan is álltunk szembe e lehetőséggel. A képzés első szakaszában már világos volt számomra, hogy a program csak bizonyos részét alkalmazhatom, azonban kíváncsiságomból fakadóan a teljes képzésen részt vettem. Az elképzelés önmagában egy nagyon széleskörű palettát kínál a pedagógusnak, az oktatási intézménynek, valamint a szülőknek egyaránt. Természetesen ezen direktívák mentén szelektálnom kellett a megvalósítás tekintetében. A szülők bevonása a programba teljes mértékben lehetetlen volt, hiszen helyzetükre való tekintettel (írásudatlanság, szociális háttér, sok esetben a saját gyerek iránti „érdektelenség”) alkalmatlannak bizonyult. Természetesen voltak kezdetleges próbálkozások, ám ezek nem voltak hosszútávú törekvések. Az intézményi keret hozzájárulása egy teljesen más minőségű bevonódást igényelt volna, sok szintes tervezéssel, koordinációval, partnerségi viszonyokkal, melyek esetében nem voltak adottak, illetve nem bizonyultak kompatibilisnek a romániai oktatási rendszerrel. Így úgy döntöttem, hogy a saját osztályomra mérten alkalmazom és alakítom a kínált program lehetőségeit. Elsőként azt határoztam meg, hogy milyen tantárgyi keretek között valósítható mindez meg. Mivel az oktatás lehetőséget teremt a személyiségfejlesztésre (lásd személyiségfejlesztés tantárgy), így e mellett döntöttem. Az érthetőség kedvéért hozzá kell fűznöm azt is, hogy a program kínálta lehetőségek között számos olyan elemet tanálunk, melyet jómagam is alkalmazok a mindennapi oktatásban – gondolok itt például a báb használatára -, így mindez nem volt annyira ismeretlen számomra, sőt lehetőséget láttam kiegészíteni az általam folytatott alkalmazott (báb)színházi foglalkozásokat.

Vizsgáljunk meg pár olyan elemet, amelyet munkám során beépítettem. Az összehasonlítás jellegét követve a továbbiakban kiemelem a program által kínált tevékenységformák jellemzőit, majd ezt összehasonlítom a pedagógiai munkám rétegeivel. Teszem mindezt úgy, hogy igyekszem folyamatosan reflektálni azokra a területekre, melyeket már korábban is használtam, továbbá kiemelem azokat az újszerűségeket, melyeket a tárgyalt program kínált.

Történetmesélés a téma bevezetésére

A program keretén belül két speciálisan tervezett kabalával találkozhatunk: a szemüveges mókus (Sherlock) és a törött tuskés süni (Zelda). E szereplők vezetnek végig a foglalkozásokon a gyermekeket, szerepük főként a történetmesélésre, valamint az adott téma bevezetésére fókuszál. A program ezen eleme számomra, valamint az osztályom számára nem volt ismeretlen, hiszen az alkalmazott (báb) színházi foglalkozásaim keretein belül sok bábbal találkozhatnak a gyerekek, így a módszer kipróbálása közben sem egy újszerű bábót használtunk, hanem a saját bábjainkat vettük igénybe, annál is inkább mivel sok esetben mi magunk is készítettünk (főként sík bábokra gondolok) a különböző tevékenységeink során. Ehhez a gondolathoz kapcsolódik, hogy a történetmesélés, valamint a témák bevezetése, majd azok feldolgozása sajátos módon történik. Ennek oka, hogy az általam oktatott tanulók speciális pedagógiai módszert igényelnek, melyeket a saját tudásuk szintjéhez, valamint igényeikhez kell igazítanunk. Így ebben az esetben mellőztük a feladatlapok, illetve munkalapok feldolgozását (oka az íráskészség és kommunikációs készségek lassú fejlődése a szociális háttérükből fakadóan), így a cselekvésen alapuló szituációkat, drámás helyzeteket határoztam meg fő kiindulópontnak, ezzel egyidőben kapcsolódva a korábban említett személyiségfejlesztés tantárgyhoz.

Mindfulness

Minden tevékenység egy rövid mindfulness tevékenységgel indul, mintegy bevezetője a tevékenységnek. Mivel abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy a drámapedagógia területén is van gyakorlati tapasztalatom, így ez az elem sem bizonyult teljes mértékben újszerűnek. Bár alapgondolatát tekintve a ráhangolódásra, a légzésre és annak különböző aspektusaira összpontosít, bizonyos részei átalakíthatóak, vagy más szemszögből alkalmazhatóak. Jogosan tevődik fel a kérdés, hogy miért szeretnénk az adott program ezen elemén változtatni? A válasz egyszerű. Az adott osztályközösség osztálytermi körülményei már önmagukban meghatározzák mindezek kivitelezésének forgatókönyvét. Ahhoz, hogy megértsük egy rövid gondolati kitérőt teszünk. Az adott osztályközösség osztálytermi körülménye nagyon sekélyes. Elsősorban az osztály infrastrukturális lehetőségeire gondolok: kicsi osztály, zsúfolt térkörnyezet, melyek gátolják azon tevékenységek létrejöttét, melyek teret igényelnek. Így sok esetben át kell gondolnunk és fogalmaznunk tevékenységeinket és azt az adott osztály környezeti és fejlődési szintjéhez igazítani. Természetesen mindez nem jelenti azt, hogy nem törekszünk a legjobb oktatási környezet megteremtésére, csupán a gyakorlatok módosítása és alkalmazása lesz változó. Mivel a tárgyalt mindfulness gyakorlat lényege

pontosan a nyugodt lelkiállapot megvalósítását, a tervezett tevékenység bevezetését, valamint egyfajta ráhangolódást feltételez, így bizonyos szegmensét igyekeztük megvalósítani. Például: „*Ülj le vagy fekjüdj kényelmesen*”. – Ezen utasításból jömagunk az ülőhelyzetet választottuk, vagy amennyiben olyan tevékenységformánk volt, amely teret igényel, akkor az állás mellett döntöttünk. „*Most fekjüdj egy ideig nyugodtan, és csak a légzésedre koncentrálj*”. – A korábbihoz hasonlóan álló vagy ülő pozícióban maradtunk. Azonban érdekességként megemlíthetjük, hogy a mindfulness gyakorlathoz hasonló jellegű tevékenységformákat jó magam is alkalmazok a mindennapi oktatás során. Ilyen például a tanórára való rákészülés, mely vezetett zenehallgatással történik, vagy a közös imádkozás lehetősége és nem utolsósorban az aznapi történések megbeszélése, feldolgozása (nap elején és nap végén egyaránt).

Gyakorlati, multiszenzoros tevékenységek

Ez az elem főként rajz, dráma és játék, valamint a mesemondás kiegészítésére utal, melyet mi magunk is gyakran alkalmazunk a mindennapi munka során, így nem bizonyult nehézségnek.

Tanulói portfólió

A tanulók a rajzokat, munkalapokat és egyéb írásbeli feladatokat egy portfólióba gyűjtik össze. Ez az oktatási stratégiák is egyezik az oktatási formánkkal, melyet munkánk során alkalmazunk. Azonban ennek kiegészítése, mely arra ad alkalmat, hogy a szülők is bevonódjanak a programba, alkalmatlannak bizonyult számunkra. Vagyis az, hogy az otthoni tevékenység részeként a szülőket és a tanulókat arra ösztönözi a program, hogy folytassák az osztályteremben tanult készségek megbeszélését és gyakorlását esetünkben ez megvalósíthatatlannak bizonyult, hiszen már korábban említést tettem arra vonatkozóan, hogy osztályom szülői környezete nagymértékben írástudatlan, így a program kínálta lehetőség számukra kivitelezhetetlen.

Mégis miért tartottam érdekesnek e program megismerését és bizonyos területeinek alkalmazását? Elsősorban azért, mert olyan témákat kínál, melyek az adott osztálykörnyezetben jól alkalmazhatóak, és jól beilleszthetőek a személyiségfejlesztés tantárgy keretei közé, így alkalom adódott a személyiségfejlesztés tantárgy kiegészítésére.

Összességében elmondhatom, hogy e program megismerése és bizonyos elemeinek alkalmazása a pedagógiai munkámban főként alternatívaként jelenik meg, és mint olyan egy más perspektívát kínál, így színesebb és szélesebb perspektívában képzelhetem el pedagógiai munkám forgatókönyvét.

Összegzés

A fenti tapasztalatok előkészítik a RESCUR tanterv hosszú távú bevezetésének lehetőségét a romániai magyar tannyelvű oktatásban, különösen a hátrányos helyzetű, roma gyermekek körében, hiszen a legtöbb változtatásra ebben a szociokulturális környezetben van szükség. A tanítói beszámoló egy rendszerezett áttekintése annak,

hogyan a program által kínált tevékenységformák hogyan működtek gyakorlatban egy olyan közegben, ahol a tanító jártas a drámatevékenységek, bábozás, interaktív órák, kreatív tevékenységformák megszervezésében, a gyermekek is szokva vannak ezekkel a tevékenységformákkal, azonban sok társadalmi hátránnyal küzdenek.

Az elemzés rámutatott, hogy a RESCUR program megvalósítása további kulturális és nyelvi adaptációt igényel annak érdekében, hogy a társadalmilag hátrányos helyzetű és roma tanulók számára is hozzáférhető és hatékony legyen. A sikerre mutató tényezők: a tananyag nyelvi egyszerűsítése, a feladatok gyakorlatiassá tétele, a bábok használata és az egyszerűbb játékok gyakori alkalmazása, valamint a tanárok és szülők közötti együttműködési lehetőségek megteremtése.

BIBLIOGRÁFIA

- CEFAI, C., MILJEVIĆ-RIĐIČKI, R., BOUILLET, D., PAVIN IVANEC, T., MILANOVIĆ, M., MATSOPOULOS, A., CAETANO SANTOS, A. (2015) *RESCUR: Surfing the Waves – A Resilience Curriculum for Early Years and Primary Schools: A Teacher’s Guide (RESCUR: Szörfözés a hullámokon – rezilienciafejlesztési tanterv óvodásoknak és általános iskolás gyerekeknek – Tanítók kézikönyve)*. Centre for Resilience and Socio-Emotional Health, University of Malta.
- CEFAI, C., MILJEVIĆ-RIĐIČKI, R., BOUILLET, D., PAVIN IVANEC, T., MILANOVIĆ, M., MATSOPOULOS, A., GAVOGIANNAKI, M., ZANETTI, M. A., CAVIONI, V., BAROLO, P., GALEA, K., SIMÕES, C., LEBRE, P., SANTOS, A. C., KIMBER, B., ERIKSSON, C. (2022) *RESCUR Surfing the Waves: A Teacher’s Guide. Revised Edition*. Centre for Resilience and Socio-Emotional Health, University of Malta.
- Európai Tanács/European Commission (2024) *Education and Training Monitor 2024 – Comparative Report*. Brussels: European Commission.
- Oktatásügyi Minisztérium (2013) *Tanterv a személyiségfejlesztés kompetenciaalapú oktatásához az előkészítő osztálytól a II. osztályig*. Bukarest: Oktatásügyi Minisztérium.
- PATACHE, L., NEGURITA, O. (2020) ‘An overview on Romanian strategies regarding Roma minority concerning education and employment’, *Journal of Economic Development, Environment and People*, 9(2), pp. 60–70. doi: 10.26458/jedep.v9i2.666.
- ROTARU, H.I. (2019) *School Dropout of Roma in Romania: Between antigypsyism, the socio-economic dysfunction of the Romanian educational system and educational success*. Paper presented at the International Conference *Supervision in Psychotherapy*, Timișoara, Romania. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/335293496> The school dropout of Roma children Between anti-gypsyism and the socio -

- [economic dysfunction of Romanian educational system](#) (Accessed: 5 October 2025).
- VARGA, Fernando (2022) 'Roma children's school segregation as a persistent public educational system issue in Romania', *Research and Education*, 7. doi: [10.56177/red.7.2022.art.7](https://doi.org/10.56177/red.7.2022.art.7)
- VELENTZA, C. (2020) 'Early marriage and education drop out in traditional Roma communities in Transylvania', *Discrimination*, 2(1), pp. 39–54. doi: [10.33182/jgs.v2i1.614](https://doi.org/10.33182/jgs.v2i1.614)
- WINKLER, Zsófia, LAZSÁDI, Csilla, ZSOLNAI, Anikó (In press) 'Promoting resilience in early primary school years: Implementation of RESCUR "Surfing the Waves" curriculum in Hungary and Romania'. In: LIU, Y. & KHINE, M. S. (eds.) *Social and Emotional Learning Across Diverse Cultures: Research and Best Practices*. Cham: Springer.